

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

Collan-Oljan

Världens förnämsta läder-
preservativ, gör skodonen
absolut vattentäta och minst
dubbelt varaktiga.

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Malmtorgsgatan 3, STOCKHOLM
Telefon: 244 88. Norr 244 19

Familjerätt. Hyresärenden.
Testamenten. Bouppteckningar.

*Förfrågningar från landsorten
besvaras omgående.*

Firma SELMA HÄGGLUND

Parfym-Magasin

Hamngatan 38 - Stockholm

Lager av

*Tandborstar, Hårborstar, Klädesborstar,
Speglar och Kammar
m. m.*

Tel. Norr 84 07 Rikstel. 23 57

Advokat

Eva Andén

Jur. Kand.

Led. av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattugatan 14, Stockholm
Tel. 75 76, 75 92, Norr 183 36

*Familjerättssaker, Testamenten,
Boutredningar, Hyressaker,
Rättegångar.*

Juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJKSKÖTERSKEBYRÅER

i **Stockholm**: Barnhusgatan 6, n. b. Rikstel. 68 98, Allm. Tel. Norr 82 11.

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån.*

Byrån mottager sjukbud hela dagen; pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{3}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

i **Göteborg**: Vasa Kyrkogata 5. Rikstel. 61 87.

Ledig annonsplats!

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG X

MARS 1923

HÄFTE 3

Den nya behörighetspropositionen.

Den sedan någon tid förebådade nya propositionen med förslag till lag angående kvinnas behörighet att inneha statstjänst och annat allmänt uppdrag blev i början av februari framlagd på riksdagens bord. Lagförslaget är i stort sett en upprepning av fjolårets och med avseende på motivering hänvisas till den tidigare propositionen. Det kungliga förslaget av i år har därför kunnat göras helt kortfattat och inskränker sig huvudsakligen att meddela skälen för de vidtagna förändringarna.

Vad dessa förändringar innebära torde redan vara känt för Herthas läsare. Den första nyheten är alltså den att undantaget av diplomatiska och konsulära tjänster bortfallit och att således även denna gren av ämbetsmannakarriären föreslås öppnad för kvinnor. Departementschefen erinrar om att han redan förra året uttalat tveksamhet huruvida en uttrycklig undantagsbestämmelse beträffande ifrågavarande tjänster borde intagas i lagen och fortsätter därefter: »Då jag ägnat denna fråga ett förnyat övervägande, har jag icke kunnat undgå att taga alltmer bestämt intryck av den uppfattning, att en undantagsbestämmelse av detta innehåll icke är behöfelig. Att vid tillsättningen av diploma-

tiska och konsulära tjänster vederbörliga internationella hänsyn — vilka i främsta rummet åberopats såsom grund för bestämmelsen — skola beaktas, ligger så i sakens natur, att ett lagstadgande såsom direktiv för utnämningensrättens handhavande torde kunna undvaras.» Därefter åberopas att i åtskilliga främmande länder, däribland Danmark och Nordamerikas Förenta stater, lagen icke lägger hinder i vägen för kvinna att innehava diplomatisk eller konsulär befattning. Härtill kommer, »att kvinnor i ganska betydande mån och från ett flertal olika länders sida anlitas för en visserligen icke likartad, men dock i vissa hänseenden närbesläktad uppgift, nämligen det mellanfolkliga arbetet inom Nationernas förbund och dess delegationer.» Slutsatsen av detta resonemang blir, att undantaget av här omskrivna tjänster bör utgå ur lagförslaget.

I detta sammanhang torde det vara av ett visst intresse att erinra därom, att hr Lindhagen vid förra årets riksdag motionerade om diplomattjänsternas öppnande för kvinnor och att under sistlidna höst Fredrika-Bremer-Förbundet jämte Akademiskt bildade kvinnors förening och Föreningen kvinnor i statens tjänst ingått till

ett sådant där de ha sin dagliga hemvist!

Allt det här skall vårt Årsta — det namnet kommer man inte ifrån, om man vill eller ej — ge, och mera därtill. Vi skola få ett hus, dit vi kunna ta vägen när vi vilja samlas i större grupper, och vi skola få vår egen festlokal, för våra mer och mindre över-

dådiga banketter. Till dem, och vid andra tillfällen, kunna vi då också invidera herrarna, så de få se hur vi ha det i eget hus.

Visst är allt detta pengarna värt! De äro för övrigt icke bortkastade, endast placerade i ett företag, som måste bära sig av sig självt, om det endast startas i tillräckligt stor skala.

Bertha Hübner.

Det glesnar i ringen. Den ena efter den andra går ut ur den.

Det var så nyss hennes höga gestalt var centralfiguren i Sällskapet Nya Idun, vid ordförandebordet, och inte heller länge sedan hon fyllde andra platser och förtroendeuppdrag där livet ställt henne. Nu är hon borta, för alltid.

Bertha Hübners första ungdom föll in i 80-talets socialt vaknande och kampglada tid. Hon tog sin del i den, var med i dess strävanden och ville verka för dess idéer. Hon var en av stiftarinnorna av Kvinnoklubben i Stockholm; dess ordförande var hon 1887—1889. Ett tjugotal år senare lades Nya Iduns ordförandeklubba i hennes hand, och den skötte hon under åtta år. Kvinnorörelsens intressen blevo också hennes. Hon var med i arbetet för internationella kvinnorösträttskongressen i Stockholm 1911, hon satt i centralkommittén för Årstauställningen i Malmö 1914, i Svenska Kvinnornas Nationalförbund fungera-

de hon under ett par års tid som sekreterare.

Det var emellertid på det konstindustriella området som Bertha Hübner gjorde sin stora och direkta insats. Under femton års tid stod hon vid sidan av stiftarinnan och därefter tillsammans med Alf Wallander som ledare av det av Selma Giöbel 1885 grundade konstindustriella företag, som sedermera ombildades till A.-B. Svensk Konstslöjdställning S. Giöbel.

Detta är de nyktert dragna ytterkonturerna av Bertha Hübners liv. Endast några få, de henne nära stående, skulle kunna fylla ut dem med hennes verkliga livs historia, hon hörde ej till de människor som föra sitt inre till togs. Men oberoende av mängden, rättrådig, rakryggad, gick hon sin väg förnämt oberörd av småaktigheter och ytlig ävlan. Sådan minns man henne, med respekt och tacksamhet.

ELLEN KLEMAN.

Adèle Philipson.

Att arbeta, att gagna andra med sitt arbete, det var Adèle Philipsons glädje. För det offrade hon sig själv. Intet kunde kuva denna brinnande håg, icke en gång den sjuklighet som tidsvis tvingade henne till överksamhet.

Efter i Uppsala avlagd kandidatexamen kom Adèle Philipson år 1893 till Åhliniska skolan i Stockholm, och var som lärarinna i matematik och fysik på gymnasiet fäst vid denna läroanstalt ända till sin död. En tid tjänstgjorde hon även vid Whitlockska skolan. Många äro de generationer av kvinnliga studenter, som i henne minnas icke blott den begåvade, klartänkta läraren utan även den goda och intresserade vännen. Kanske fann man henne stundom litet fordrande, hon tålde ej slarv eller pjåsk, men man kom snart under fund med hennes starka rätttskänsla och förstod också så småningom den strid hon själv mången gång fick kämpa för att hålla sig uppe.

Adèle Philipsons verksamhetsiver sträckte sig även utanför skolans väggar. Allt ifrån bildandet år 1904 av Akademiskt bildade kvinnors förening var hon varmt intresserad för dess arbete och tog under åren 1908—18 som föreningens sekreterare verksamaste del däri.

De talrika skrivelser, som under dessa år avlätos i syfte att tillvarataga de akademiskt bildade kvinnornas intressen, bära vittne om hennes ingäen-

de kunskaper i alla dithörande frågor, hennes klara blick och rediga framställningsförmåga. De ha också varit av den största nytta för det fortsatta arbetet på detta område. Den framgång för sina strävanden som föreningen vann, då genom riksdagsbesluten 1917 och 1918 kvinnor fingo tillträde till lärartjänster vid statsläroverk och seminarier, är i ej ringa grad att tillskriva Adèle Philipsons målmedvetna arbete och verkliga entusiasm för att driva saken igenom, som ingen som kom i direkt beröring med henne kunde undgå att påverkas av.

Även på ett annat område satte Adèle Philipson in sitt levande intresse i det att hon år 1905 skaffade grundplåten till och bildade Stockholms flick- och samskolors sjukkasse. Medlem i styrelsen från begynnelsen blev hon 1913 dess ordförande och kvarstod som sådan ända till i höstas, då sjukdom tvingade henne att avgå.

Sjukkassan startades vid en tidpunkt, då lärarinnornas ställning vid sjukdomsfall var ytterst bekymmersam. Med aldrig sviktande energi har hon organiserat kassan och arbetat för dess utveckling, och hundratals lärarinnor, som genom den fått hjälp under de gångna åren, skola alltid tacksammt ihågkomma hennes oegennyttiga arbete. Som exempel på denna oegennyttiga må anföras, att de av henne utarbetade stadgarna ej tilläto henne själv att inträda i kassan på grund av för stor sjuklighet. Hon fick alltså

aldrig själv under sina sjukdomstider direkt hjälp därifrån.

Kärleksfull och trofast i allt sitt arbete var hon det ej mindre emot sina

vänner. Stor är därför saknaden bland oss efter den självupppoffrande vännen med det livliga sinnet och det varma hjärtat.

EVA RAMSTEDT.

För Fredrika Bremers staty.

Till Sveriges kvinnor.

Då kommittén för resande av en staty åt Fredrika Bremer utsände sitt första upprop blev det mottaget med stor sympati och beredvillighet. Icke långt därefter inföll dock tiden för världskriget, vilken ställde andra, mera tvingande krav på den allmänna offerviljan, varför insamlingen för lång tid måste avbrytas. De för statyn insamlade medlen ha emellertid småningom ökats, särskilt genom de gåvor som inflöto 1919, och nå nu upp till en summa av något över 34,000 kr. Ett avsevärt större belopp är likväl nödvändigt, och därför vågar kommittén åter vädja till vårt lands vakna och upplysta kvinnor, som inse vad vi ha Fredrika Bremer att tacka för.

Det är dock ej endast som ett ut-

tryck av vår tacksamhet och vår vördnad vi vilja resa den storsinta sierskan en minnesstod. Den skall på samma gång vara ett för alla synligt och verksamt vittnesbörd om det betydelsefulla i hennes gärning, ett manande vittnesbörd om att det var till gagn för hela samhället som Fredrika Bremer ville för Sveriges kvinnor bana väg till en högre utveckling. Och därmed blir den även den största hyllning vi kunna bringa henne.

Nästkommande års sista dag infaller sextioårsdagen av Fredrika Bremers död. Given — om än med det minsta bidrag — Eder medverkan till att hyllningsgården den dagen må vara sin fullbordan nära!

Sigrid Leijonhufvud,
Ordförande.

Stina Quint,
Skattmästare.

Margaretha Cronstedt.

Sigrid Elmblad.

Ann Margret Holmgren.

Gerda Lindblom.

Hilda Sachs,
Sekreterare.

Ida von Plomgren.

Emilie Rathou.

Maria Sandström.

Lydia Wahlström.

Bidrag mottagas av kommitténs skattmästare, fröken Stina Quint, Artillerigatan 8, Stockholm.

Ämbetsverken och 1921 års lönekommittés betänkande.

I.

De infortrade utlåtandena angående den föreslagna löneregleringen vid statens verk ha kommit.

Länsstyrelsen i Göteborg finner åtskilliga skäl tala för likalönsprincipen men anser sig icke kunna förorda att densamma f. n. skall komma till full tillämpning. Lika litet anser sig länsstyrelsen kunna tillstyrka ett införande av familjeförsörjningsprincipen. Ett arbete bör betalas efter vad det är värt och icke efter dens individuella behov, som utför arbetet. Det särskilda stöd som staten kan vilja ge familjeförsörjare synes böra ske i form av lindring av skattebördan. Det synes mindre tilltalande att den omständigheten att kvinnan givits i huvudsak samma rätt att inneha statstjänst som mannen skulle verka därhän att mannens nuvarande avlöningsförhållanden försämras.

Byggnadsstyrelsen avstyrker förslaget. Förutom att styrelsen anser det olyckligt att nu ändra det icke ännu tre år gamla avlöningsreglementet, synes det styrelsen också omöjligt att biträda den princip, behovs- eller enligt kommitténs benämning familjetilläggsprincipen, efter vilken kommittén uppbyggt sina löne-

system. Vad kommitténs huvuduppgift, bestämmandet av de kvinnliga befattningshavarnas löner, beträffar, skulle styrelsen helst vilja förorda principen »lika lön för lika arbete», men innan erfarenhet grundad på jämförelse mellan mans och kvinnas arbete i samma tjänst vunnits, håller styrelsen före att kvinnorna böra vidkännas vissa avdrag, men detta bör gälla för alla lönegrader efter en särskild för kvinnorna avsedd löneplan.

Svea Hovrätt. Under framhållande att avlöningen åt statens tjänstemän icke i främsta rummet bör betraktas såsom underhåll åt personer, över vilkas arbetskraft staten förfogar, utan till grund för lörens utmätande bör ligga värdet i såväl kvantitativt som framför allt kvalitativt hänseende av den arbetsprestation, som åligger befattningshavare, avstyrkes redan av principiella skäl att nu infoga familjetilläggsprincipen i statens lönesystem.

Beträffande aktuarier, arkivarier, notarier och fiskaler måste för kvinnor lika väl som för män gälla, att innehavaren av befattningen måste såväl kvantitativt som kvalitativt fullgöra den arbetsprestation, som är förknippad med tjänsten. Därav följer, att även likställighet i avlöningshänseende bör äga rum.

Kammarkollegium har funnit de av Svea hovrätt uttalade principiella synpunkterna angående ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden i allt väsentligt tillämpliga på förhållandena inom kollegium.

Reservationer för avstyrkande av förslaget.

Statskontoret avstyrker familjetilläggsprincipen och ansluter sig i allt väsentligt till de förslag, som framlagts i riksdagsman E. Erikssons reservation. Anses särskilda åtgärder från statens sida böra vidtagas för att främja familjebildandet eller för beredande av ökat understöd vid försörjningsplikt hänvisar statskontoret till en omarbetning i sådant syfte av skattelagarna såsom lämpligare och mer effektivt än kommitténs förslag om familjetillägg.

Från statskontorets beslut ha statskommissarien Spilhammar och t. f. generaldirektören frih. Leijonhufvud varit skiljaktiga. De anse att full likställighet mellan personer med samma kvalifikationer i fråga om tjänstbefattning bör äga rum och intagande i avlöningsregelementet av särskild löneplan för kvinnliga befattningshavare icke av behovet påkallat, att bärande skäl icke anförts för att sätta kvinnans pensionsålder lägre än mannens samt att av sådan likställighet bör givetvis följa att samma avdrag å avlöningen bör ske för avgifter, såväl för egen pensionering som för änke- och pupillpensionering.

Riksräkenskapsverket ägnar förslaget en ingående granskning.

På tal om den av kommittén såsom motiv för sitt förslag åberopade olikheten i arbetsprestation mellan könen framhålles, att det enda rätta givetvis är att lönen sättes lika för lika arbete, men att kompetens för varje befattning avgöres individuellt.

Vad beträffar den av kommittén förordade familjetilläggsprincipen, måste den enligt riksräkenskapsverkets mening anses såsom reaktionär. Det är på sätt och vis en ungarlsskatt men lagd uteslutande på statstjänstemän.

I pensionsfrågan anför riksräkenskapsverket att inga bärande skäl blivit anförda för att sätta kvinnornas pensionsålder lägre än männens.

Ämbetsverket framlägger till sist ett eget förslag till löneplan som går ut på full likställighet mellan personer med samma kvalifikationer.

Riksförsäkringsanstaltens principiella ståndpunkt är att statens befattningshavare böra i samma befattning åtnjuta lika lön, oavsett om det gäller man eller kvinna. Lönen bör nämligen anses såsom ersättning för utfört arbete. Men besitta kvinnorna möjligen i genomsnitt mindre prestationsförmåga än männen? Kommittén utgår från att så är fallet såsom motiv för en lägre löneställning för kvinnor än för män. Då emellertid denna fråga icke synes anstalten på ett tillfredsställande sätt utredd, kan förslaget icke tillstyrkas, utan anstalten förordar att frågan göres till föremål för en ingående och systema-

tiskt genomförd undersökning. Kan uppskov ej lämnas, anser anstalten att kommittéledamoten Erikssons förslag bör ges bestämt företräde framför kommittéförslaget.

I fråga om kravet på utredning om kvinnans arbetskapacitet föreligger reservation av byråchefen von Schultzenheim, som anser att, därest mot förmodan det bleve möjligt att med anlitande av mer eller mindre vetenskapliga, medicinska, fysiologiska, psykiska, psykotekniska eller andra metoder och experiment få fram ett resultat som skulle ge möjlighet att i något så när exakta mått mäta värdet av »kvinnans» prestationsförmåga i varje olika befattning i förhållande till »mannens», skulle därtill säkerligen icke förslå en tidrymd av flera generationer. Ej mindre svårighet skulle det antagligen sedermera möta att i de särskilda normalgraderna i avlöningsskalan inordna de sålunda i fråga om de olika befattningarna framkonstruerade normaltyperna av »kvinna» i förhållande till normaltypen av »man» för samma befattning. Vill man därför över huvud taget vinna en lösning av frågan, lär man nog få använda mer praktiska och åtkomliga metoder.

Emellertid finner reservanten intet att erinra emot att vid införande av principen lika lön för lika arbete »viss försiktighet av statsmakterna iakttagas».

Pensionsstyrelsen anser att då man ej kan — och det låter sig sannolikt icke göra — inom statsförvaltningen komma till principen om lika

lön för lika arbete, kvalitativt och kvantitativt, föreligger ej skäl att frångå den hittills tillämpade regeln om lika lön för likartad befattning. Den omständigheten, att en befattningshavare har ett eller flera barn att försörja, bör icke vara en regulator i fråga om bestämmandet av lörens storlek.

Det sätt, på vilket kommittén utformat sitt förslag, synes jämväl otillfredsställande med den växlande storleken av barn tilläggen och begränsningen till olika åldrar för barn till befattningshavare i olika lönegrader. Styrelsen avstyrker bestämt att, på sätt kommittén föreslagit, familjeförsörjningsprincipen införes i statens avlöningssystem. Däremot tillstyrker styrelsen livligt kommitténs förslag om omedelbar förbättring av löneförmånerna för den lägsta för kvinnliga befattningshavare hittills avsedda lönegraden. En dylik löneförbättring måste anses vara synnerligen av behovet påkallad.

Därjämte finner styrelsen att därest kommitténs förslag till grunder för avlöningarnas beräkning ej skulle bliva godkänt, en provisorisk anordning bör träffas angående kvinnliga befattningshavares avlöning, då det ej synes vara försvarligt att uppskjuta ikraftträdandet av behörighetslagen längre än som är oundgängligen nödvändigt. Då kvinnorna i princip medgivits samma behörighet som män till statens ämbeten och tjänster, synes konsekvensen fordra, att reallönen sättes lika för män och kvinnor, varvid naturligen förutsattes, att mäns

och kvinnors arbete är i genomsnitt lika såväl i kvantitativt som kvalitativt hänseende. Vill man f. n. icke laga steget fullt ut, inställa sig olika alternativ. Ett sätt är att följa kommittén i detta avseende, ehuru väl det, bland annat, är svårt att finna någon tillfredsställande motivering för de olika avdragsprocent, som av kommittén föreslås beträffande lönegraderna under den femtonde. En annan och enklare utväg är att minska med en för alla lika procent å de avlöningar, som äro fastställda i den för män avsedda, f. n. tillämpade löneskalan. En tredje utväg är att följa reservanten, herr Erikssons förslag, vilket givet synes vara att föredraga framför kommitténs.

Medicinalstyrelsen, som avstyrkt lönekommitténs förslag, föreslår bibehållande av nu gällande föreskrift att gift kvinnlig befattningshavare skall vara skyldig avgå från tjänsten, därest vederbörande myndighet med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande finner det nödigt.

En dylik föreskrift anses erforderlig med hänsyn till de ömtåliga förhållanden, som kunna uppkomma vid giftermål mellan personer inom samma verk eller vid samma anstalt, av vilka den ene kan komma att stå i chefskapsförhållande till den andre eller av vilka den ene har att utöva kontroll över den andres arbete. Dylika förhållanden synas styrelsen bli av ännu ömtåligare natur, därest den kvinnliga kontrahenten skulle komma att stå i chefställning till den manliga.

Därest ett sålunda uppkommet subordinationförhållande icke kan rättas genom ena makens förflyttning till annan befattning, synes det nödigt att en av makarna avgår från sin tjänst. Och med hänsyn till den kvinnliga kontrahentens plikter som maka och mor anser styrelsen det ligga närmast till hands att valet därvid faller på henne.

ELIN RHEBORG.

Kringblick

Även i pyramidens skugga. I den internationella vimlet på rösträttskongressen i Rom 1923 skymtade ett ungt mjukt ansikte inramat i svart, liksom hela den fina gestalten var svept i svart från huvud till fot. Ingen décolletage oesh ingen exposition av extremiteter, vare sig bara armar eller silkesstrumpsklädda ben. Men de mandelformade stora sammetsvarta ögonen blickade fritt omkring sig i ett obeslöjat, mattblekt, sällsamt fascinerande ansikte. Det var Madame Hoda Charaoui pacha, ordförande för den egyptiska delegationen och ledaren av den egyptiska kvinnorörelsen.

I Kairo bor hon i ett palats, hon hör till de förnäma och de rikas värld. Hennes franska är fulländad, idiomatisk, iflytande korrekt.

Romkongressen gjorde ett uttalande emot Orientens barnäktenskap.

Två månader efter sedan Madame Hoda Charaoui pacha återvänt till Egypten hade hon så starkt påverkat allmänna opinionen och regeringen i sitt hemland att man var färdig för ett lagförslag, som höjde giftermålsåldern för de unga flickorna till 16 år, för de unga männen till 18 år.

Men då hade också Egyptiska kvinnoligan, med Mme Charaoui pacha i spetsen för den utsedda deputationen, uppvaktat regeringens medlemmar och lika ivrigt som effektivt framhållit såväl det upprörande

i som det för individen och släktet moraliskt och fysiskt fullkomligt nedbrytande som barnäktenskapet är. — Nu gå egyptiskorna in för att arbeta på samma tillfälle till undervisning och utbildning för flickor som gossar.

Turkiet en marche. Mustapha Kemals Turkiet står inte Egypten efter med avseende på kvinnoemancipationen, även om den där på grund av de aktuellt nationella förhållandena fått en mindre fredlig inriktning. Halidé Edip Hanoum, den erkända och uppburna författarinnan, organisatorn av de kvinnliga krafterna i Anatolien i kriget mot Grekland, nu medlem av Angoraregeringen — och Mutapha Kemals hustru, är endast den främsta exponenten av den moderna turkinnan. Det är med stöd av det kvinnliga elementet av den turkiska nationen som Mustapha Kemal pacha och hans anhängare befriade Anatolien, säges det.

Det var de anatoliska bondkvinnorna som med egen energi och verklig organisatorisk förmåga ordnade tillförseln till armén av livsmedel och ammunition. Dag och natt, i frivillig tjänstgöring, körde dessa bondkvinnor i oändliga kolonner från ena ändan av Anatolien till den andra med sina primitiva kärror, förspända med oxar och lastade med granater, kläder, bröd. Där förposterna började, lastade de själva av sina lass och buro sedan innehållet på sina axlar ända fram till fronten, under elden från de grekiska kanonerna. Varje ersättning avböjde de tveklöst.

Snart nog började en kvinnornas utvandring från Konstantinopel till Anatolien, storstadens bildade och förnäma kvinnor sällade sig till bondkvinnornas arméer, som sjuksköterskor, för att vårda barn och åldringar, för att bekämpa epidemier och för att sprida upplysning bland folket.

»Det är kvinnorna som segrat i vår kamp för oberoende», säga Mustapha Kemal pacha och Ismet pacha, och detta är inte endast ett platoniskt erkännande av vad kvinnorna vi-

sat sig duga till. »De ha förtjänat sin rösträtt», förklarar Angoradiktatorn och proklamerar fullkomlig likställighet mellan man och kvinna.

Kvinnoemancipationen i Turkiet är en »fait accompli», fastslår också den franska korrespondent till *La Française*, från vilken dessa uppgifter äro hämtade.

Som belägg, till det värde detta hava kan, kan anföras en liten notis i den amerikanska tidningen *Equal Rights*, som omtalar att turkinnorna faktiskt uppträtt i Shakespeares *Othello* i Konstantinopel. Dessa första kvinnliga *Desdemona* och *Emilia* på turkisk scen uppvaktades med till ovationer övergående hyllningar av det till trängsel packade auditoriet, vilket för övrigt ej tudelats efter kön — enligt muhammedanskt och svensk landskyrkosed —, turkiska män och kvinnor sutto helt enkelt vid sidan av varandra på teatern. Nytt och oerhört!

De stora omvälvningarna sättas emellertid i god relief av dylika oväsentligheter — som äro så väsentliga för dem de röra.

Nunc dimittis? Medan Orientens kvinnor fira sina första stora segrar gå engelskorna och vänta på att den sittande arbetareregeringen skall ta bort de särskilda restriktioner som den beviljade rösträtten av den 6 februari 1918 satte för kvinnorna. Den 30-åriga rösträttsberättigade engelskan har inte glömt bort att 21-åriga ynglingar släppas fram till valurnan, och det *Nunc dimittis*, som de segrande suffragisterna och suffragetterna den dagen för sex år sedan skulle velat jubla ut, har då och sedan kvävts av solidaritetskänsla med de utestängda. Nu är emellertid *The People Bill* i dessa dagar uppe i parlamentet, med regeringens kraftiga stöd bakom sig, och till de reformer den, såsom antagen, medför kommer även borttagandet av inskränkningarna i förhållande till männen i kvinnornas politiska rättigheter.

Polarhjältinnan Ada Blackjack.

Översättning från förf:s manuskript.

I avsikt att bringa undsättning åt den av fem medlemmar bestående avdelning som den engelske polarforskaren dr Stefansson kvarlämnade på Wrangel-ön vid Beringsund på hösten 1921 begav sig Sir Henry Noice förlidet år med ångaren Donaldson till de arktiska farvattnen och uppnådde Wrangel-ön den 19 augusti. Kusterna undersöktes sorgfälligt, särskilt genomforskades de på den sydliga delen av ön befintliga vikarna. Utan avbrott ljöd ångarens siren. Man påträffade också den första lägerplatsen, där den Crawfordska expeditionen hade tillbringat första vintern, och man fann, när man gick i land, övergivna tält och en mängd kringströdda husgerådsartiklar. Av själva den kvarlämnade expeditionen, som man med rätta menade vara i stor fara då den skickade undsättningen, kapten Bernard med Teddy-Bear, sommaren 1922 hade måst vända med oförrättat ärende på grund av ogynnsamma förhållanden, fann man emellertid ej ett spår. Till sist upptäckte man dock tidigt den 20 augusti, i den böljande dimman, en kvinna som stod ensam på den arktiska stranden och som när en hastigt utsatt båt med Sir Henry rodde mot land, gick emot denna.

— Ingen finns här mer, jag är ensam kvar! Vår kamrat Knight dog den 22 juni. — Detta var den första uppskakande underrättelsen, som i sin lapidariska korthet avslöjade en till

sin storlek nästan mer än fattbar tragedi, vars hjältinna var en kvinna.

Ada Blackjack, en ung eskimåkvinnna från Nome, Alaska, medföljde Crawford, brittisk undersåte liksom han, och hans tre kamrater, när de den 16 september 1921 gingo i land på Wrangel-ön. De hade där, i enlighet med sitt uppdrag, i den brittiska kronans namn tagit ön i besittning. Denna proklamation hade också Sir Henry funnit i en förseglad flaska i närheten av en omkullfallen signalmast vid det första landningstället. Enligt Ada Blackjacks berättelse hade man inte endast tillbringat den första vintern på detta ställe, utan också tiden ända till i november 1922, ehuru väl några mil längre bort, i Doubtful-Harbour, jaktförhållandena voro gunstigare och man därtill hade fördelen av att en massa drivved sköljde upp där. Men — man väntade på den till 1922 utlovade hämtningsexpeditionen!

Under tiden uppehöll man livet med de befintliga förråden, vilka ökades ut med jaktbyte. Tyvärr var det så ont om snö detta år, att man inte snabbt nog kunde föra bort de nedlagda björnarna utom räckhåll för de vilda djuren, utan dessa åto till största delen upp dem innan köttet kunde tillvaratagas i tälten.

Då den väntade och efterlängtade undsättningen uteblev flyttade de fyra männen och deras trogna och om-

sorgsfulla hjälperska över till Doubtful-Harbour, och Crawford och Knight, expeditionens andre chef, beslöto att under vintern bege sig över Beringsundet till Sibirien för att där hämta hjälp. En av de första dagarna i januari lämnade de båda männen Doubtful-Harbour, sedan Ada Blackjack utrustat dem så gott som det någonsin var möjligt på grund av förhållandenas läge. Hon gav dem med allt kött, allt sälspäck och alla skeppsskorpor som det över huvud taget var möjligt att undvara utan att de själva skulle lida nöd under återstoden av vintern. Hon förfärdigade till och med nya dräkter av fällda djur åt de bortdragande. Emellertid vände de båda männen tillbaka fjorton dagar senare med oförrättat ärende, då Crawford fått sina händer illa förfrusna och tecken till skörbjugg visade sig hos Knight. Expeditionens förtvivlade läge tvang dock Crawford och hans båda ännu friska kamrater att kort därefter återigen bryta upp med Sibirien som mål, sedan Ada Blackjack på ett rörande sätt sört för dem alla och modigt berett sig på att bli ensam kvar med den insjuknade Knight och vänta på hjälpen, som skulle komma.

Hjälpen kom icke, om Crawford och hans följeslagare har aldrig någon underrättelse kommit. På goda grunder förmodar såväl dr Stefansson som Sir Henry Noice att de, då de icke ägde någon tygbåt, fördryckats på tunn is genom drunkning.

De två kvarvarande hade hårda veckor och månader att genomleva.

Knights befinnande försämrades mer och mer. Kunde han även i början gå omkring något, blev han snart nog på grund av skador som han ådrog sig då han under bärgning av drivved drabbades av ett vanmaktsanfall fullständigt fånglad vid sovsäcken och tältet. På Ada Blackjack föll därigenom hela omsorgen om hushållningen och anskaffandet av näringsmedlen. Framför allt var friskt kött trängande nödvändigt för den skörbjuggsjuke. Ada Blackjack, som aldrig förr hanterat ett gevär, lärde sig att skjuta. Hon övade sig så länge på en av henne själv på beräknat avstånd uppsatt målskiva att hon kände sig säker på att träffa och nedlade sedan björnar, änder och sälhundar. Om mångt jaktäventyr kunde hon på sitt enkla stilla sätt berätta för sin räddare Noice. Hon talade om hur hon en gång träffat på två björnar och huru endast hennes sinnesnärvaro att skjuta över djurens huvuden och därmed skrämma dem på flykten hade räddat hennes liv. Hon skildrade ett ej mindre kritiskt äventyr då hon hade skjutit en sälhund och efter att ha kastat ifrån sig sin bössa hastigt skyndade över isen för att hindra det vid iskanten liggande djuret att glida ned i vattnet. En björn, som likalades lurade på byte, kom Ada hotande i möte. Hon kom emellertid undan till tälten i rättan tid, men måste prisge sitt eget byte.

Ada hade också efterhand lärt sig att sätta ut rävsnaror och att vakta på de överlistade djuren. Alltjämt tog emellertid vården av den sjuke myc-

ken tid så att hon inte kunde ge sig i väg något längre bort från lägerplatsen och på den grund inte råkade på de mera fördelaktiga bytena. Icke dess mindre skaffade hon den sjuke kamraten och sig själv det nödvändiga och hade den mest rörande omsorg om honom. Hennes trogna vård förmådde dock icke rädda honom åt livet. In i det sista förlitande på att undsättning skulle komma, dog Knight i Adas armar den 22 juli, således knappa två månader före Donaldsons ankomst. Hans livlösa kropp hade den tappra eskimåkvinnan lagt ned i ett av tälten, där Noice och hans kamrater också funno honom.

Från det ögonblicket levde Ada Blackjack i absolut ensamhet på Wrangelön. Intet mänskligt väsen fanns i hennes närhet. Hennes enda tröstarinna var en katt, som man på sin tid hade tagit med från Nome. Ändock hade hon, i hopp om räddning, aldrig uppgivit kampen för sin tillvaro. Hon samlade sig förråd för en ny ensam vinter, förfärdigade sig en liten segelduksbåt för andfångsten och var, när hennes räddare kommo, just i färd med att knyta ett stort nät för att fånga sälhundar med.

Redan den natt som föregick Donaldsons ankomst drömde Ada att hon hörde visslingen från en ångbåtspipa. Hur oerhörd var ej hennes glädje då hon sedan verkligen, medan hon var sysselsatt med att bereda sin torftiga frukost, hörde denna signal. I ilsprång löpte hon ner till stranden, där man upptäckte henne trots dimman — och hämtade henne ombord på Donaldson.

Hon grät tårar av befrielse, men hennes första fråga gällde de män, vilkas återkomst hon väntat på dag och natt, men om vilkas öde Sir Henry Noice och hans följeslagare inte heller kunde ge någon upplysning.

Ada Blackjack fördes enligt sin egen önskan efter denna genomgångna lidandestid tillbaka till sin moder i Nome. Hennes berättelser ge upprörande inblickar i Wrangel-expeditionens lidanden och öde. De visa emellertid också hur hjältemodig, plikttrogen och tapper denna unga eskimåkvinnna varit, hur hon varit de fyra männen en hängiven och pålitlig kamrat, hur hon utgjort en dödssjuks stöd och hjälp och hur hon modigt och oförtröttat kämpat mot den grymma arktiska naturen. Därför kommer också Ada Blackjack att i polarforskningens historia i alla tider ägnas en ärofull uppskattning.

Ada Blackjacks historia visar också på vilken framskriden kulturnivå eskimåerna i Alaska och deras kvinnor i våra dagar stå. Visserligen levde och lever Ada Blackjack i Nome, ett stadssamhälle på Alaska, och har där blivit förtrogen med moderna kulturinrättningar, teknikens landvinningar, elektriskt ljus och annat mera. Emellertid visar hennes hela handlingssätt att även hos dessa de nordligaste företrädarna av det kvinnliga släktet förefinnes en själens utveckling och träning, som åter bär vittne om det ädla material kvinno själen i sig är.

ELSE TROTT-HELGE.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Båstads kretsen sammanträdde till årsmöte den 15 febr. å Hotell Båstad under fru Ragnhild Nilssons ordförandeskap. Sedan års- och revisionsberättelserna föredragits och ansvarsfrihet beviljats styrelsen förrättades ordinarie val, varvid de i tur avgående styrelseledamöterna, fru Gudmundson, fru Ellen Hjorth och fröken Maria Graff, omvaldes och i stället för fru Nanny Ohlsson, som avsåg sig, invaldes fru Ahlgren.

Till styrelsesuppleant efter fröken Magda von Hausswolff, som under året avlidit, valdes fru Emma Berg. Revisorerna, kyrkoherde J. E. Sjöstedt och postmästare Hedda Rosengren, omvaldes med fröken Karin Berg som suppleant.

Ordföranden redogjorde därpå för förslaget till ett »Kvinnornas hus» i Stockholm, och mötet beslöt att låta en teckningslista cirkulera.

Enhälligt bifölls ett av ordföranden framställt förslag att tilldela fröken Elsa Runbeck, som idkar studier vid Musikaliska Akademien i Stockholm, ett bidrag av kr. 100:—.

Efter förhandlingarna vidtog samkväm.

Gävlekretsen höll den 1 febr. sitt årsmöte å Centralhotellet under ordförandeskap av fru Anna Björk. Års- och styrelseberättelser föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. I tur avgående styrelseledamöter omvaldes och styrelsens sammansättning är: fröken A. Åkerberg, ordf., fru A. Björk, v. ordf., fru R. Benzow, sekr., fru M. Ekman, v. sekr. och mötesvärdinna, fröken E. Wengelin, kassaförvaltare, fru S. Lekzell, mötesvärdinna, fru S. Andersson, fröknarna A. Sundbom, E. Sidvall, Hagaström, och Wivi Weng, Ockelbo. Till revisorer omvaldes fröknarna E. Johansson och Margot Lundius med fruarna L. Westergren och M. Ringheim som suppleanter.

Till kretsens representanter vid förbundets årsmöte i Stockholm den 23—24 april valdes fröken Elna Sidvall och fru Gerda Modén med fru Mabel Ramsjö som suppleant.

Kretsen har för avsikt under året börja ar-

beta på att få till stånd en stipendiefond, vars avkastning skall användas till yrkes- och studentstipendier för kvinnlig ungdom från länet. För detta ändamål tillsattes en kommitté, bestående av fruarna A. Björk, S. Olrog, M. Ekman och I. Grönhagen samt fröknarna A. Sundbom, E. Flensburg och Elna Sidvall.

Efter förhandlingarnas slut höll fru Anna Berggren ett föredrag över: »Några synpunkter på frågan: husmodern som arbetsgivare», varpå en livlig diskussion följde.

Sammanträdet avslutades med samkväm.

Göteborgskretsen hade den 20 febr. årsmöte å Göteborgs damklubb under fru Mary von Sydows ordförandeskap. Sedan års- och revisionsberättelser föredragits och ansvarsfrihet beviljats styrelsen omvaldes denna i sin helhet. Advokaten fröken Mathilda Staël von Holstein, Stockholm, höll därefter ett föredrag om »Giffta kvinnors medborgarrätt», varpå samkväm följde.

Halmstads kretsen hade den 23 febr. årsmöte under ordförandeskap av grevinnan Stina Mörner. Vid förrättat val utsågos ånyo till medlemmar av styrelsen grevinnan Mörner, ordf., fröken Anna Ljungberg, v. ordf., fru Asse Fogelklou, sekr., fru Gerda Appeltöfft, kassör, fru Elsa Carlberg, pressombud, fru Vivi Ehnbo, fröken Olga Lindström samt fruarna Anna Berggren och Spiik, mötesvärdinnor.

Allt representera kretsen vid Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte i Stockholm den 23—24 april utsågs fröken Karin Lundberg med fru Anna Berggren som suppleant.

Efter sammanträdet uppläste fröken H. Dahlgren ett föredrag av M. Staël von Holstein om »Gift kvinnans nationalitet».

Sammanträdet avslutades med samkväm, varvid förekom sång av herr och fru Gust. Palm till ackompanjemang av dir. Felix Körling. Vidare talade fröken H. Dahlgren om Emelie Flygare-Carlén.

Hälsingborgskretsen hade den 6 febr. sammanträde å Gamlegård då biblioteksamanuensens fröken Linder i anslutning till sitt föregående föredrag om bibliotek i

Amerika, Danmark och Sverige gav »Praktiska anvisningar i biblioteksteknik». Därefter förevisades stadsbiblioteket av bibliotekaren, fröken Stina Callmer.

Den 11 febr. sammanträdde kretsen till årsmöte. Styrelsemedlemmar med suppleanter och revisorer med suppleanter omvaldes. Styrelsen utgöres således fortfarande av fröken Signe Wennberg, ordf., fröken Signe Rosentwist, v. ordf., fru Astrid Gierow, sekr. och kassaförvaltare, fröknarna Maggi Platen, Léonie Deshayes, Anna Svenson och Teresa Kjellberg; suppleanter: fruarna Aina Åkeson och Helga Sjunnesson.

Revisorer: fröknarna Sophie Witt och Lotten Bremberg; revisorssuppleanter: fröken Carola Henckel och fru Vera Bärnheim.

Efter förhandlingarna redogjorde sekreteraren för F.-B.-F:s årsmöte i Göteborg. Därefter uppläsning av skådespelerskan, fil. lic. Karin Schultz.

Den 25 febr. höll professor Edvard Lehmann föredrag om »Frihet och tvång».

Kretsen har efter jul återupptagit de s. k. klubbafnarna varje torsdag med sång, musik och högläsning.

Jönköpingskretsen samlades den 4 febr. till samkväm å Margaretaskolan. Sedan ordföranden fru Thyra Schartau hälsat de närvarande välkomna och en del föreningsärenden handlagts höll fru Weinberg ett kåserande föredrag över ämnet »Kring ungdomens uppfostran». Härefter vidtog en livlig diskussion.

Musik och deklamation samt tesupé avslutade aftonen.

Karlskronakretsen höll den 17 febr. sitt årsmöte å flickläroverkets lokal under fru E. af Geijerstams ordförandeskap. Sedan ordinarie ärenden föredragits och val förrättats höll professor Herman Lundborg från Uppsala föredrag om ras- och kulturfrågor i nutiden.

Karlstadskretsen höll den 5 febr. sitt årsmöte i Stadskällarens klubbvåning under ordförandeskap av fru Gerda Hellberg. Till medlemmar av styrelsen omvaldes med

acklamation fru Gerda Hellberg, fru Nancy Enwall-Gardell, fru Milly Kleve och fröken Signe Löfgren med doktor Gulli Ivarsson-Pauli och fröken Stina Mide som suppleanter. I stället för fröken Hanna Peterson, hittillsvarande kassaförvaltare, vilken bestämt hade undanbett sig återval, valdes fru Elsa Lovén. Fru Hellberg framförde kretsens tack till fröken Hanna Peterson för det varma intresse hon visat för kretsens tillkomst och dess fortsatta arbete. Till revisorer omvaldes fru Gerda Olsson och fru Anna Andersson med fröken Thyra Freding och fru Ruth Lilius som suppleanter.

Efter årsmötesförhandlingarnas slut höll ordf. ett kort kåserande föredrag, varpå följde gemensam supé med samkväm och musikalisk underhållning.

Kumla kretsen hade den 25 febr. sitt årsmöte å Kumla hotell under fröken Wienna Mestertons ordförandeskap. Års- och revisionsberättelserna föredrogos och lades med godkännande till handlingarna. Till styrelse valdes fröken Wienna Mesterton, ordf., fru Ester Eriksson, Kumla m. p., v. ordf., folkskoll. Sigrid Lyman, Brånsta, sekr., lärarinnan Gerda Larsson, Blacksta, v. sekr., fru Selma Fredriksson, Säbylund, kassaförvaltare, samt fruarna Ida Andersson och Anna Björkman, Kumla m. p. Till styrelsesuppleanter utsågos fröknarna Elsa Welin och Ellen Lindquist, Kumla m. p.; till revisorer fruarna Maria Lundholm och Zandra Helander med suppl. i fröken Carola Mesterton och fru Vilma Lagerberg. Efter årsmötet vidtog samkväm, vid vilket fröken Mesterton fortsatte sin förut påbörjade serieföreläsning om jökeln.

Den 23. febr. hade kretsen ordnat ett offentligt diskussionsmöte i Kumla föreningshall i frågan kvinnliga präster med dr Lydia Wahlström som inledare. Som ordförande fungerade greve E. Lewenhaupt; i den livliga diskussionen deltog flera av prästerna på orten.

Linköpingskretsen hade den 20 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelser upplästes och ansvarsfrihet beviljades sty-

relsen. Till styrelsemedlemmar omvaldes grevinnan Louise Stenbock, fru Kallia Gezelius, fröken Tora Arne, fröken Ester Peterson, fröken Sigrid Tersmeden, fröken Anna Wahlbeck och fröken Ingrid Vallqvist. Fru Maria Vallin och fru Elin Söderqvist hade undanbett sig återval och i deras ställe invaldes doktorinnan Armida Theorell och bibliotekarien fröken Elisabeth Berggren. Förutvarande revisorer och revisorssuppleanter omvaldes.

Liksom föreg. år anslogs 100 kr. till stipendier åt östgötaflickor vid Storgården, Rimforsa, samt 25 kr. till stipendier åt flickor vid Linköpings folkskolors praktiska fortsättningsskola. Kretsen beslöt vidare att teckna 2 andelar à 50 kr. å listan för »Kvinnornas hus». Ordföranden, grevinnan Stenbock, redogjorde därpå för arbetet med ordnande av en F. B. F:s sjuksköterskebyrå i Linköping.

Till sist lämnade ordföranden jämte fröken Tersmeden en redogörelse för årsmötet i Göteborg. Mötet avslutades med samkväm och tesupé.

Kretsen Lund med omnejd hade den 15 och 16 februari soaré å Grand Hotell till förmån för Södra Sveriges sjuksköterskehems byggnadsföretag, varvid förekom musikavdelning, tablåer framställande personer ur Fredrika Bremers diktning, såsom Chère mère, Beata Vardagslag, Nina och Hertha. Samtliga presenterades i uppläsning av fru Carola Eklundh. Vidare spelades den kända treaktkomedien »Valuta eller Fru Lökbjergsinackorderingar».

Inalles uppgick den ekonomiska behållningen till omkring 7,000 kr.

Malmö kretsen hade sitt årsmöte den 15 febr. under fröken M. L. Lundströms ordförandeskap. De i tur avgående styrelseledamöterna fröken Anna Eurenus, fru Ada Hultgren, hovrättsnotarien fröken Elisabeth Nilsson, fru Elisabeth Quensel och fröken Naëmi Uddenberg omvaldes. I stället för rektor P. Isberg, som undanbett sig återval, invaldes fröken Elisabeth von Platen. Till revisorer omvaldes fröken Milli Munck af

Rosenschöld och fröken Emma Svensson med fröken Hanna Lindstrand och fru Anna Green som suppleanter. Till representanter för kretsen vid förbundets årsmöte valdes fru E. Quensel och notarie E. Nilsson med fru Ada Hultgren och fröken Naëmi Uddenberg som suppleanter.

Konstnären Ernst Norlind höll därefter föredrag om de intellektuella ställning till världsproblemen, varpå följde sång av fru Ingrid Kroon, ackompanjerad av fröken Nordström och musik av fru Maria Törnblom.

Norrköpingskretsen hade den 21 febr. årsmöte å Hushållsskolan Margareta under ordförandeskap av fru Fanny Björkman. Styrelsen omvaldes med undantag för fru Asta Sundin som undanbett sig återval. I hennes ställe utsågs förutvarande styrelsesuppleanten fröken Ruth Dahl till ledamot av styrelsen, och på den därigenom lediga suppleantplatsen fröken Ester Lindström. Styrelsens sammansättning är således: borgmästarinnan Fanny Björkman, ordf., fröken Greta Leijon, v. ordf., fru Anna Elg, sekr., fröken Emelie Andersson kassaförvaltare, fruarna Ebba Beckman och Hilma Öman samt fröknarna Ruth Dahl, Aurore Klingspor, Gerda Malmström, Betty Olsson och Dagmar Wessberg. Suppleanter: fröknarna Gertrud Helin och Ester Lindström. Revisorerna fru Karin Freese och fröken Octavia Lundell omvaldes, likaså revisorssuppleanterna fröknarna Gerda Lundman och Anna Nystedt.

Efter avslutade årsmötesförhandlingar uppläste fröken Greta Leijon advokat Math. Staël von Holsteins föredrag »Gift kvinnas medborgarskap», varefter ordf. delgav mötet uppropet angående grundandet av ett Kvinnornas Hus i Stockholm, vilket förslag vann livlig sympati och kretsen tecknade för sin del tre andelar. Därpå följde samkväm och tesupé.

Nyköpingskretsen hade den 4 febr. årsmöte å Stora Hotellet under ordförandeskap av fru Märta Fant. Till styrelseledamöter återvaldes fruarna Märta Fant, Elna Cullberg, Ester Ekengren, Marta Swenborg och

fröken Mathilda Ohlsson. Suppleanter blevo fru Svea Rehnberg och fröken Gertrud Unger samt revisorer fruarna Elsa Beijbom och Karen Widman. Härpå följde en redogörelse för hemslöjdsfrågans uppkomst och nuvarande läge i länet av fru Ester Ekengren. Fru Elna Cullberg redogjorde desslikes för en av henne och fröken Mathilda Ohlsson väckt motion i stadsfullmäktige om rätt för kvinnliga lärjungar att vinna inträde vid Nyköpings gymnasium. Efter mötesförhandlingarna höll fru Karen Widman ett kåserande föredrag om danska kvinnoförhållanden, speciellt herrgårdsfröknarnas och deras urgamla jungfrustift. Härpå följde tesupé och samkväm.

Måndagen den 3 mars sammanträdde kretsen till sitt vanliga månadssamkväm, varvid Herthas redaktör, fröken Ellen Kleman, under rubriken »Internationella porträtt» i ett kåseri drog upp konturerna av de mera framträdande personligheterna inom den internationella kvinnoförrelsens värld. Kvällen avslutades med tesupé och samkväm med sång och deklamation.

Skellefteåkretsen sammanträdde den 31 jan. för att dryfta kretsens arbetsprogram. Fru Munktell framlade därvid planen till en sjukvårdskurs, vilken tack vare hennes benägna åtgörande allmänheten kan utan ersättning begagna sig av.

Stockholmskretsen höll den 25 febr. sitt årsmöte i Grand Hotells Vapensal.

Till ordförande återvaldes fröken Ellen Kleman och till övriga ordinarie styrelsemedlemmar återvaldes fröken Elsa Ekström, fru Alma Faustman, fröken Eva Fröberg, fröken Ingrid Hammarberg, fru Ester Hedlund, fröken Ida von Plomgren, d:r Hanna Rydh och fru Ruth Schürer von Waldheim.

Av styrelsesuppleanterna återvaldes fru Anna-Lisa Hallberg, fröken Beth Hennings, fru Gertrud Rodhe och fröken Inger Sundelius. I stället för fröknarna Elsbeth Fehrmann och Hanna Olsen, vilka undanbett sig

återval, invaldes fröknarna Margit Hofving och Rigmor Schnittger.

Efter årsmötesförhandlingarnas slut lämnade fröken Signe Laurell en redogörelse för »Årstaklubbens idé och bygge», med särskilt påpekande av att nu ett stort steg tagits mot realiserandet av den länge närda, men av kristidens svårigheter undanskjutna planen på ett kvinnornas hus i Stockholm i det upprop och teckningslistor för ändamålet nyligen utsänts.

Till sist visades ett antal skioptikonbilder från Fredrika Bremers Årsta, Baltiska utställningens Årsta och Gamlegård i Hälsingborg.

Kretsen Svalöv med omnejd hade den 16 febr. årsmöte å Fridhems lantmannaskola under fru Aug. Jönssons ordförandeskap. Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet, och vid företaget styrelseval blev den i sin helhet omvald. Styrelsen äger att själv konstituera sig, under fjolåret här den haft följande sammansättning: fru Aug. Jönsson, ordf., professorskan Edla Nilsson, v. ordf., fröken Hanna Åkesson, sekr. och kassaförvaltare, fru Anna Groos, fru Hilma Ljung, fru Anna Eliasson, fru Carolina Westesson, fru Sigrid Bondesson och fröken Selma Kjellberg, med suppleanter: fru Lily Jansson, fröken Maria Nilsson, fröken Anna Wennberg, fru Elsa Alkman och fru Ida Staffansson. Till revisorer omvaldes fröken Clara Engler och fru Gunhild Forslid, med fru Signe Sundelin som suppleant. Att representera kretsen vid förbundets årsmöte i Stockholm utsågs fru Signe Sundelin och till att justera dagens protokoll fru Marika Natt och Dag och fru Hildur Åkerman. Föreningen beslöt uppdraga åt styrelsen att fatta definitivt beslut om ett eventuellt stipendium till kvinnliga kursen på Fridhem.

Efter förhandlingarna höll fru Else Dahl, ett av skioptikonbilder rikt illustrerat föredrag om »Blomsterträdgårdar». Efter föredraget var tesupé med samkväm anordnad i skolans samlingslokaler.

I N N E H Å L L.

Årstablubbens bygge.

Bertha Hübner. Av *Ellen Kleman*.

Adèle Philipson. Av *Eva Ramstedt*.

För Fredrika Bremers staty.

Ämbetsverken och 1921 års lönekommittés betän-
kande. I. Av *Elin Rheborg*.

Kringblick.

Polarhjältinnan Ada Blackjack. Av *Else Trott-Helge*.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. **STOCKHOLM** Allm. Tel. Östern. 16 18
Av Kungl. Maj:t godkänd högre lärarinnekurs på 1 eller 2 år.

Ettårig eller tvåårig lärarinneutbildning. Seminariet åtnjuter **statsanslag** och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan** göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottagningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

— SJUKKASSA —

för bildade självförsörjande kvinnor

Expeditionen: **KLARABERGSGATAN 48** "

OBS.! Öppen endast tisdagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1, fredagar $\frac{1}{2}$ 3—4. **OBS.!**

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6: 50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktions-tid: *isdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

Tidning för Lärarinnor

utkommer sedan 1898 med ett nr i veckan.
Redaktris: Anna Hammar Dahl. Adress:
Pipersgatan 9, Stockholm. Utgår till skolhusen,
speciellt å landsbygden, över hela Sverige. Kom-
munernas annonsorgan vid ledigförklarande av
skoltjänster.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ

48 KLARABERGSGATAN 48

UPPLYSNINGSBYRÅN

RIKSTEL. 27 62.

ALLM. TEL. NORR 58 50.

ÖPPET 11—4.

*Upplysningar lämnas rörande kvinnliga arbetsområden, ut-
bildningskurser, löneförhållanden m. m.*